

Offer för våld eller hotelser:

Ökat våld i Sverige senaste tioårsperioden

I början av 2000-talet utsattes årligen cirka 520 000 personer för något våld eller hot. För omkring 185 000, närmare tre procent av befolkningen, var våldet så allvarligt att det medförde någon kroppsskada. Sett i ett längre perspektiv, sedan slutet av 70-talet, har våldsnivån stigit relativt kraftigt.

Har våldet i Sverige ökat eller minskat? Vi hämtar våra data från SCB:s undersökningar av levnadsförhållandena (ULF), i vilka vi varje år sedan 1978 ställt frågor om bl.a. människors utsatthet och oro för våld i olika former.

Fram genom 80-talet låg de årliga andelarna som drabbats av något våld eller hot kring 5–5,5 procent, för att vid 90-talets början passera sju procentnivån. Under de senaste åren (2000–2002) har cirka sju och en halv procent av befolkningen, 16–84 år, uppgivit att man under en ettårsperiod utsatts för våld eller hotelser.

Vilka drabbas?

Våld drabbar långt ifrån lika, utan är i högsta grad beroende av vem man är, man eller kvinna, ung eller gammal och i vilka miljöer man vistas. Det finns en mycket kraftig överrisk att drabbas av våld bland de yngre; 20 procent av unga män (16–24 år) och 14 procent av unga kvinnor utsattes för något våld eller hot under en ettårsperiod i början av 2000-talet. Risken minskar sedan markant med stigande ålder till 1–2 procent bland ålderspensionärerna. Utvecklingen sedan början av 90-talet visar främst en ökad utsatthet bland unga kvinnor, medan äldre män och kvinnor ligger kvar på de relativt låga nivåerna.

Några av de mest anmärkningsvärda uppgifterna som framkommit gäller ensamstående mödrar och i synnerhet de som har småbarn – 16 procent av dessa berättar att man under en ettårsperiod utsatts för våld eller hot i en bostad. Detta är remarkabla uppgifter. Och ändå är våldet kanske ännu vanligare än så. Vi vet att lägenhetsvåldet är det som är svårast att kartlägga. Den intervjuade kan vara ovillig att berätta om våld som förorsakats av den inre kretsen, familjemedlemmar, övriga anförvanter och bekanta – både för polisen och för SCB:s intervjuare. Detta gäller sannolikt i än högre grad för sammanboende kvinnor.

Drygt 1,3 miljoner händelser

Totalt skattar vi antalet hot- eller våldshändelser till drygt 1,3 miljoner under ett år (2000–01), ganska jämnt fördelat mellan våld (675 000 fall) och hotelser (660 000). Det allvarligaste våldet, det som innefattar synliga märken eller kroppsskada utgör cirka 375 000 fall, varav 90 000 krävde någon form av läkarbehandling. Man kan grovt fördela dessa händelser på tre kategorier:

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Statistikansvarig myndighet och producent

SCB, Programmet Välfärd
Box 24 300, 104 51 Stockholm
fax 08-506 947 72

Förfrågningar

Lars Häll, tfn 08-506 950 30
E-post: lars.hall@scb.se

Var god ange SCB som källa när uppgifter ur denna pressinformation återges.

1) *Lägenhetsvåld eller -hot*: Cirka 290 000 fall som drabbat omkring 115 000 personer (1,7 procent av befolkningen 16–84 år). Främst yngre och medelålders kvinnor; få äldre. Jämfört med 90-talets början är det en statistiskt säker ökning med cirka en halv procentenhet.

2) *Våld eller hot i samband med yrkesutövning*: Cirka 500 000 fall som drabbat 155 000 personer (2,3 procent). Speciellt utsatta grupper är poliser, väktare, sjukvårdspersonal och andra yrken inom social verksamhet och kollektivtrafik. Jämfört med början av 90-talet är det en ökning med en halv procentenhet.

3) *Våld eller hot på olika allmänna platser, "gatuvåld"*: Cirka 475 000 fall som drabbat omkring 250 000 personer (3,7 procent av befolkningen). Främst ungdomar, 16–24 år: cirka 16 procent bland de unga männen, 8 procent bland de unga kvinnorna. Bland pensionärer ligger andelen under en procent. Jämfört med 90-talets början antyds en svag minskning när det gäller "gatuvåld".

25 procent kommer till polisens kännedom

För varje hot- eller våldshändelse den intervjuade berättat om ställdes också ett antal frågor kring dess karakteristika:

I en fjärdedel av fallen uppges att man tagit någon kontakt med polisen (ej nödvändigtvis en formell anmälan). Dvs.: uppskattningsvis en miljon av de vålds- eller hothändelser vi fått besvarade, och som avser en ettårsperiod 2000–01, har *inte* kommit till polisens kännedom. Detta är en mycket skakig uppgift, men det märkliga är att vi fått så gott som identiska andelar, då dessa frågor ställts tidigare 1984–85 resp. 1992–93.

Vid ungefär var tredje händelse uppgavs gärningsmannen vara en bekant till offret, vid ytterligare en tredjedel enbart känd till namn eller utseende, medan för den sista tredjedelen uppgavs gärningsmannen vara helt okänd.

Något vapen eller annat tillhygge användes i cirka 16 procent av fallen (omkring 215 000 händelser). I sju procent av alla våldshändelser blev konsekvensen att man blev sjukskriven eller i vart fall oförmögen att utföra sina vanliga sysslor (cirka 45 000 fall).

Oro för våld

17 procent av befolkningen uppger att man någon gång under en ettårsperiod avstått från att gå ut på kvällen av oro för att bli överfallen, rånad eller ofredad. Denna andel varierar dock mycket kraftigt med ålder, kön och var i landet man bor. Över hälften av de 75–84-åriga kvinnorna i de tre storstadsregionerna är oroade för våld, jämfört med några få procent bland yngre män.

12 procent av befolkningen har under en ettårsperiod blivit vittne till våld, på ett sådant sätt att man blev upprörd eller kände sig illa till mods.

Mer information: Detta och mer finns att läsa i rapporten "Välfärd och ofärd på 90-talet" (kap. 17: Våldsoffer); rapport nr 100 i serien Levnadsförhållanden, som idag utkommer i samband med SCB:s Välfärdsdag. Den publiceras samtidigt på SCB - Välfärdsprogrammets webbplats <http://www.scb.se/statistik/le0101/le0101.asp>.

* [Sveriges statistiska databaser](#)

Ytterligare uppgifter från bl.a. SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF) redovisas i databaserna som avgiftsfritt är åtkomliga. För en komplett översikt av SCB:s utbud, se www.scb.se.